

Jednym ze składników środowiska wychowawczego są grupy rówieśnicze, z którymi dziecko kontaktuje się od wczesnych lat życia. Wywierają one wpływ na współżycie społeczne. Grupy rówieśnicze są zjawiskiem występującym we wszystkich podstawowych fazach uspołecznienia dzieci i młodzieży, poczynając od wieku przedszkolnego, poprzez wiek szkoły podstawowej i średniej, aż do fazy starszej i młodzieży studiującej. Ich tworzenie jest zjawiskiem rozwojowym i w związku z tym, w zależności od wieku dzieci uczestniczących w grupach, zmienia się również ich charakter.

Dzieci w wieku przedszkolnym nie tworzą trwałych grup, ich kontakty zabawowe są dość powierzchowne, zmienne, dzieciom brak jeszcze umiejętności współdziałania. Bawią się one przeważnie obok siebie, rzadziej ze sobą. Są z reguły aspołeczne i egocentryczne.

Wiek przedszkolny stanowi czas rozszerzania się interakcji z rówieśnikami. Okres ten pozwala na dokładniejsze przyjrzenie się procesom rozpatrywanym w ramach teorii uczenia się społecznego. Jednym z ważnych procesów jest modelowanie. Dzieci naśladują modele o podobnym, co one wieku. Zachowania rówieśników pełnią funkcję wzmocnień lub kar, wywołujących odpowiednio pozytywne lub negatywne reakcje. W każdej grupie przedszkolnej są jednostki atrakcyjne, a także dzieci pozostające na uboczu, często odrzucane przez pozostałych członków grupy.

Dziecko okresu przedszkolnego, które w trzecim roku życia jest jeszcze egocentryczne i ledwo uporało się z odróżnieniem siebie od otoczenia przechodzi w następnych kilku latach głęboką ewolucję, staje się istotą na tyle społecznie dostosowaną do otoczenia, że zdolne jest do uczestnictwa we wspólnych zabawach i zajęciach, oraz przygotowane do włączenia się w najbliższej przyszłości w szerszą społeczność klasy szkolnej.

Jedną z najważniejszych zmian rozwojowych w stosunkach z rówieśnikami stanowi wzrost znaczenia grupy, jako środowiska, w którym przebiegają interakcje. Wśród grup dziecięcych wyróżnić można grupy małe i duże (biorąc pod uwagę liczbę członków). Ze względu na strukturę grupy rozróżniamy grupy formalne i nieformalne. Przykładem grupy formalnej, czyli takiej, która jest usankcjonowana instytucjonalnie, posiada system kontroli oraz zadania będzie klasa szkolna czy grupa świetlicowa. Grupy nieformalne powstają spontanicznie, głównie według kryterium sympatii-antypatii.

Rola grupy rówieśniczej w rozwoju dziecka

Wpisany przez Kinga Szygielska
środa, 29 maja 2019 11:35

Młodszy wiek szkolny jest okresem powstawania takich nieformalnych grup. Początkowo w wieku 6-7 lat mają one charakter przelotny i funkcjonują przez krótki okres czasu, głównie dla działalności zabawowej. Pod koniec tego okresu, w wieku około 9 lat obserwuje się istotne zmiany. Grupy dziecięce nabierają wówczas bardziej stałego charakteru.

Dzieci zaczynają formułować wobec siebie wymagania, kryterium oceny, oprócz cech zewnętrznych, staje też zachowanie jednostki wobec innych. Dziecko zaczyna być świadome oczekiwań wobec siebie i liczyć się z opinią rówieśników „Dążność do grupowania się, potrzeba należenia do jakiegoś zespołu osiąga w wieku powyżej 9 lat swoje maksimum na przestrzeni całego życia ludzkiego”.

Przyczyną nasilenia się tendencji społecznych w okresie młodszego wieku szkolnego jest naturalna ekspansywność dzieci, przejawiająca się otwarciem na otaczający świat i na innych ludzi. Ten silny rozwój dążeń socjalizacyjnych w tym okresie życia związany jest z mechanizmami regulującymi zachowania społeczne dziecka.

Duże znaczenie w życiu dziecka w młodszym wieku szkolnym zaczyna mieć grupa rówieśnicza. Jest ona dla swych członków źródłem określonych postaw i wartości. Dziecko zaspokaja też wśród grupy rówieśniczej coraz więcej potrzeb. Początkowo są to potrzeby dotyczące znalezienia atrakcyjnych partnerów do zabawy, potem pragnienia przeżyć w zbiorowym działaniu, a niekiedy dołącza do tego potrzeba bezpieczeństwa, którą daje przynależność do grupy. Im więcej i im ważniejsze potrzeby pragnie dziecko zaspokoić przez udział w grupie, tym staje się ona dla niego atrakcyjniejsza i silniej wpływa na kształtowanie jego psychiki. Dziecko aktywnie uczestniczące w życiu grupy rówieśniczej szybko zauważa związek między zaspokojeniem swych potrzeb a stosunkiem grupy do niego wyrażającego się w pozytywnych reakcjach członków grupy, w popularności, jaką uzyskuje w grupie, w pozycji jednostki w grupie. Najczęściej zaspokajany przez grupy potrzebami są: potrzeba afiliacji, uznania i dominacji. Grupa rówieśnicza odgrywa, więc w procesie uspołecznienia niezastąpioną rolę. Brak codziennego, systematycznego kontaktu z rówieśnikami, młodszymi i starszymi dziećmi utrudnia prawidłowy rozwój społeczny dziecka.

BIBLIOGRAFIA:

1. Baley S., *Psychologia wychowawcza w zarysie*, PWN, Warszawa 1959.
2. *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzież*, (red.) Żeberowska M., PWN, Warszawa 1986.

Rola grupy rówieśniczej w rozwoju dziecka

Wpisany przez Kinga Szygielska
środa, 29 maja 2019 11:35

Opracowała: mgr Kinga Szczygielska - pedagog